

1 **Utkast til program for Agder Venstre 2015-2019**

2

3 Venstre er det sosialliberale partiet i norsk politikk. Vår politikk tar utgangspunkt i det
4 enkelte mennesket, og den skal være et utålmodig arbeid for rettferdige løsninger som
5 gir alle mennesker frihet.

6

7 Alle skal ha mulighet til å bruke sine evner til beste for seg selv og samfunnet. Derfor er
8 vi også sterkt opptatt av å ta vare på hverandre.

9

10 I Agder går Venstre til valg på et ambisiøst program for både fornying og bevaring.
11 Regionen trenger begge deler. Vi skal huske på at mye som i dag er verdt å ta vare på i
12 Agder, en gang er skapt av mennesker med tro på framtiden. Det viktigste vi kan gjøre
13 for å vise respekt for denne arven, er å ta i bruk de mulighetene som åpner seg i årene
14 framover.

15

16 Vi kaller det å ta vare på framtiden.

17

18 **Et Agder for demokrati og utvikling**

19

20 Tillit til demokratiet og til politikerne baserer seg på åpenhet og mulighet til deltakelse
21 og påvirkning. Politiske beslutninger skal fattes så nær som mulig dem det angår.

22

23 Demokrati og frihet kan aldri tas som en selvfølge, men må utvikles og kjempes for på
24 nytt og på nytt. Dette er både folkets og politikernes ansvar, og et ansvar Venstre tar på
25 alvor.

26

27 I dag består landsdelen av to små fylker som styres av to folkevalgte organer. Samtidig
28 eksisterer det beslutningsorganer som ikke er valgt av innbyggerne ved valg og en rekke
29 uformelle arenaer. Det betyr at det er fåtall personer som har stor innflytelse på det som
30 skjer, personer som ikke er folkevalgt til disse samarbeidsorganene.

31

32 Vi trenger innbyggere som gis muligheten til å påvirke de politiske prosessene, både
33 gjennom valg og som deltakere i samfunnsdebatten. Det krever større åpenhet rundt
34 politiske prosesser, møter og sakspapirer. Språket i offentlige saksdokumenter må være
35 klart og forståelig.

36

37 Kommunereformen er det største nasjonalpolitiske prosjektet som er igangsatt på flere
38 tiår. Vi må gjennom en krevende, men nødvendig prosess for å modernisere og
39 organisere offentlig forvaltning som er tilpasset dagens virkelighet og som møter
40 morgendagens utfordringer. Det er nødvendig å etablere nye og større kommuner. Det
41 gir de ansatte god fagkompetanse og innbyggerne bedre kvalitet i de kommunale
42 tjenestene. Større kommuner vil sikre demokratiet og åpenheten ved at interkommunalt
43 samarbeid uten demokratisk styring blir mindre nødvendig. Vi får mer koordinert
44 arealplanlegging som reduserer klimautslipp og vi skaper nye kommuner som tar hånd
45 om stadig mer faglig krevende oppgaver. Målet er å skape livskraftige kommuner som er
46 bedre rustet for framtiden.

47

48 Arbeidet med kommunereformen må være kunnskapsbasert. Vi må ta hensyn til hva
49 som er felles bo- og arbeidsregioner, men også se på geografi og avstand for å se hvor de
50 nye kommunale grensene skal gå.

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49

Venstre mener dette må gjøres for demokratiet på Agder:

- Agderfylkene er en naturlig regional enhet. Når en vurderer fastsetting av nye kommunegrenser må det gjøres uavhengig av hvilket fylke kommunene i dag tilhører.
- Flere offentlige oppgaver må flyttes fra staten og til kommunene og fylkeskommunene for å styrke nærdemokratiet.
- Stemmerettsalderen skal være 16 år for å gi ungdom større innflytelse.
- Kommuner og fylkeskommuner bør opprette lobbyregister som viser hvilke aktører som søker å påvirke politiske prosesser.
- Ved alle valg skal det være mulig å påvirke personsammensetningen slik at velgerne gis mer innflytelse.
- Større fokus på demokratiopplæring i skole og barnehage for å styrke forståelsen for og betydningen av demokratiske prosesser.
- Årlig offentliggjøring av de folkevalgtes ulike roller på Agder for å sikre åpenhet rundt maktposisjoner.
- Styrke opplæringen av de folkevalgte for å gi innsikt i hvordan offentlig forvaltning fungerer og hvordan skape god kontakt mellom de folkevalgte og innbyggerne.
- Styrke bibliotekene for å sikre hele befolkningen lik tilgang på informasjon, slik at alle kan delta i demokratiet uavhengig av egne ressurser.
- Styrke forståelsen av eiendomsretten i den offentlige forvaltningen. Innføre rett til å gjenoppbygge bolig og fritidsbolig etter brann, uavhengig av planstatus.

Sammen skal vi løfte levekårene på Agder

Alle mennesker skal ha frihet og et verdig liv. Velferdsstaten skal bidra til dette, som borgernes felles system for rettferdighet og trygghet. De grunnleggende forutsetningene for et godt liv skal være der for alle, uavhengig av de ulikheter vi fødes inn i og de tilfeldigheter som livet selv gir.

De fleste lever et godt liv på Sørlandet i dag. Likevel vet vi at en god del mennesker strever med livet sitt og derfor har store levekårsutfordringer med medikamentbruk, rus og psykisk sykdom. Dette gjelder også mange unge mennesker.

Norge er et av de rikeste landene i verden. Likevel vokser 78 000 norske barn opp i fattigdom, og mange i familier med innvandrerbakgrunn. Årsakene til fattigdom er sammensatte; lav inntekt grunnet arbeidsledighet eller fordi en har mange barn å forsørge. Venstre har et mål om å løfte alle barn ut av fattigdom. Derfor vil Venstre at barns oppvekstvilkår er vår viktigste sak de neste fire årene, og da må vi satse spesielt på skole, barnehage, barnevern, helsetjenesten og andre deler av det offentlige som kan redusere fattigdom. Agder skal bli den beste region å vokse opp i – for alle.

Elevne i videregående skole må sikres medvirkning i styring av skolene. Deltagelse i elevdemokratiet er viktig læringsarena for å skape aktive samfunnsborgere. Å ha medinnflytelse gir motivasjon og drivkraft til å tilegne seg kunnskap og kompetanse. Skoler som skal lykkes må involvere alle i skolesamfunnet og utnytte ressursene i den enkelte elev og lærer, både faglig og sosialt. Det er et overordnet mål å skape et inkluderende arbeidsmiljø.

1 Venstre mener dette må gjøres for å styrke levekårene på Agder:

- 2 • Styrke helsestasjonenes tilbud før og etter fødsel. Alle kommunale helsestasjoner skal
- 3 ha 4-årskontroll.
- 4 • Styrke det barne- og ungdomspsykiatriske tilbudet ved sykehusene på Agder og
- 5 spesielt sørge for bedre løsninger for overgangen fra ungdoms- til voksenpsykiatri.
- 6 • Elever som har fullført grunnskolen, men som har for dårlig grunnlag til å kunne
- 7 gjennomføre videregående oppøring, får tilbud om et ekstra år før videregående.
- 8 • Ha en desentralisert tannhelsetjeneste.
- 9 • Elevene i videregående skoler skal ha innflytelse på utviklingen av skolen. Deltagelse
- 10 i klasseråd, elevråd, elevkomiteer og elevbedrifter er viktige arenaer for å skape en
- 11 sosialt og faglig bedre skole.
- 12 • De videregående skoler skal tilrettelegge for at elevene har utstyr til og muligheter
- 13 for fysisk aktivitet i friminutt og midttimer.
- 14 • Alle videregående skoler må ha et bredt og tverrfaglig helsetilbud på skolen, med
- 15 helsesøster og annet helsepersonale som psykiatrisk sykepleier og psykolog, samt
- 16 PP-tjeneste, rådgiver- og oppfølgingstjeneste.
- 17 • Antallet læreplaner må økes. Fylket må selv ha X lærlinger, og når fylkeskommunen
- 18 utlyser oppdrag må det være krav om at underleverandøren må ha lærlinger med på
- 19 oppdraget.
- 20 • Det må legges opp til alternative skoleløp for spesielt begavede elever i den
- 21 videregående skolen.
- 22 • Det må være tilbud om teknisk og allmenne fag (TAF) der elevene kan velge både
- 23 fagbrev og studieforbereidelse gjennom et løp på fire år.
- 24 • Skolen skal være et sted for mestring, derfor må fylkeskommunen tilby mer praktisk
- 25 undervisning og arbeidspraksis til elever som sliter med teoretiske fag.
- 26 • En god skole er avhengig av dyktige lærere og god skoleledelse. Derfor må det gis
- 27 mer midler til etter- og videreutdanning.
- 28 • Styrke rusomsorgen, der nøkkelord er å skape selvtillit og verdighet. Ventetiden på
- 29 behandling må ned, og ettervernet må styrkes.
- 30 • Aktivitetskort på kultur- og idrettsområdet, for barn og unge i lavinntektsfamilier.
- 31 • Legge vekt på folks ansvar for egen helse, gjennom økt satsing på folkehelseiltak
- 32 som fysisk aktivitet og informasjon om sunt kosthold.
- 33 • Forbedre ordninger som stimulerer arbeidsgivere til å rekruttere fra grupper som i
- 34 dag har problemer med å få jobb.
- 35 • Styrke integreringen av innvandrere, med særskilt fokus på deltakelse i arbeidslivet.
- 36 • Være åpen for mer bruk av offentlig-privat samarbeid (OPS) ved utbygging,
- 37 finansiering og refinansiering av institusjoner innen helsetjenesten og pleie- og
- 38 omsorgstjenestene.

40 **Skape framtidens næringsliv**

41 Vi vil satse på å utvikle det kompetansebaserte næringsliv. For å trekke til oss allsidig

42 arbeidskraft, er et rikt kulturliv overmåte viktig. Vi må støtte bedriftene som har

43 framtida foran seg og de arbeidsplassene som ennå ikke er skapt. Vi er spesielt opptatt

44 av de minste bedriftene, gründerne og selvstendig næringsdrivende.

45

46 Venstre er uavhengig av særinteresser og ikke bundet til bestemte næringer. Derfor har

47 vi en helhetlig politikk for verdiskaping, med det mål for øye å frigjøre skaperkraft i

48 regionen og sikre grunnlaget for framtidig velferd og personlig utvikling for alle.

49

1 Det er mye å være stolt av i næringslivet på Agder. Prosessindustrien omstiller seg og gir
2 viktige bidrag til utviklingen av en industri for fornybar energi og leverandørindustrien
3 til olje- og gassvirksomheten er verdensledende. For å få et enda mer allsidig næringsliv
4 er det stort behov for såkornkapital til gründere og fond for omstilling og nyskaping.

5
6 Venstre bryr seg like mye om små bedrifter som store, og vi har et spesielt engasjement
7 for alle som tør ta sjansen på å starte egen bedrift, uansett bransje. Derfor får også den
8 lille butikken eller håndverkerfirmaet vår oppmerksomhet. Det offentlige skal være en
9 aktiv og upartisk tilrettelegger, slik at konkurransen mellom bedriftene blir åpen og
10 rettferdig.

11
12 Studenter og de ansatte ved Universitetet i Agder og høyskolene er en stor ressurs for
13 landsdelen. Universitetet og høyskolene har stor betydning for den kulturelle, sosiale og
14 økonomiske utviklingen i landsdelen. For å få utnyttet dette, er det viktig for
15 vertskapsbyene Grimstad og Kristiansand å tilrettelegge for at studenter, lærere og
16 forskningsmiljøer blir en integrert del av bymiljøene og samfunnsliv for øvrig.

17 Venstre mener dette må gjøres for verdiskapingen på Agder:

- 18 • Forsterke samarbeidet med universitetet, høyskolene og forskningsinstitusjonene om
19 nyskaping og bedriftsetableringer med utgangspunkt i forskningsresultater.
- 20 • Arbeide for at den statlige finansieringen av Universitetet i Agder kommer opp på
21 samme nivå som de andre universitetene, blant annet for å øke forskningsandelen.
- 22 • Støtte prosjekter som tar sikte på å heve den internasjonale konkurransekraften i
23 næringslivet ved at bedrifter i samme bransje deler kunnskap og samarbeider om
24 felles utfordringer, slik som Eyde (teknologi prosessnæringen), Node (olje- og
25 gassnæringen) og Usus (kultur- og opplevelsesnæringen).
- 26 • Arbeide for at gis bedre tilgang til risikovillig kapital.
- 27 • Styrke langsiktig areal- og transportplanlegging, slik at næringslivet får rammevilkår
28 som er gode og forutsigbare.
- 29 • Fjerne krav som diskriminerer selvstendige næringsdrivende fra å få støtte fra
30 offentlige ordninger.
- 31 • Styrke den offentlige veiledningstjenesten og forenkle regelverket for
32 nyetableringer og småbedrifter.
- 33 • Endre det fylkeskommunale regelverket for handelsetableringer, slik at etablering av
34 handelsvirksomhet i og nær sentrum av byer og tettsteder får bedre vilkår enn
35 kjøpesentrene langs E18 og E39.
- 36 • Bidra til grønn omstilling i næringslivet ved å stille krav om at bedrifter som vil
37 levere varer og tjenester til det offentlige, må være godkjent som Miljøfyrtårn eller ha
38 annen miljøsertifisering fra og med 2018.
- 39 • Fra samme tidspunkt skal offentlige investeringer og støtte kun gis til virksomheter
40 som er klimanøytrale.
- 41 • Gå gjennom sammensetningen av offentlige styrever, råd og utvalg som har med
42 næringsutvikling å gjøre, for å sikre bred representasjon og legge til rette for
43 nytenkning og maktspredning.
- 44 • Større havner bør utbygges, da mer gods bør fraktes til sjøs.
- 45
- 46

47 **Klimakampen skal vinnes**

1 Et grunnleggende liberalt prinsipp er å leve slik at det ikke går ut over framtidige
2 generasjoners mulighet for gode livsvilkår. Vi har alle et ansvar for hverandre og for
3 fremtiden.

4
5 Respekt for naturens egenverdi og bærekraft er en viktig del av ansvaret. Vi har et
6 moralsk ansvar for de som kommer etter oss.

7
8 Jordens klima endres gjennom store utslipp av klimagasser som skyldes menneskelig
9 aktivitet. De viktigste utfordringene i Norge er knyttet til energi og transport. I dag er
10 reisetiden med tog mellom Sørlandet og hovedstaden ikke konkurransedyktig med fly
11 eller bil.

12
13 Ved å sørge for forsert planlegging av jernbanen, en planlegging som må ses i
14 sammenheng med planlegging og valg av trasé for ny stamveg, skal Sørlandsbanen
15 gjennom Agderfylkene bli først ute når Norges nye hurtigtogs system skal utbygges.
16 Jernbanen bør ligge der hvor folk bor. På Sørlandet innebærer det at traseen må legges
17 langs kysten mellom Gjerstad og Egersund.

18
19 Sykkel er et miljøvennlig og helsefremmende transportmiddel som gir stor individuell
20 frihet. Introduksjon av el-sykkel har gjort sykkel ytterligere attraktivt som
21 transportmiddel. Tilrettelegging for bruk av sykkel et viktig samfunnsanliggende. Stadig
22 flere voksne sykler til jobb, men relativt sett er det færre barn og unge som nå bruker
23 sykkel enn tidligere. Den trenden må snus. Skal sykkel velges foran bilen, er det
24 avgjørende at det er både trygt og tidseffektivt å sykle på korte distanser.

25
26 Det må tas hensyn til miljøet i alle sammenhenger. Kortsiktighet og særinteresser må
27 vike der det er nødvendig, og føre-var-prinsippet må ligge til grunn for alle beslutninger.
28 Det er nå på tide å satse på kollektivtransporten. Bussene må gå oftere og koste mindre.
29 Sørlandet trenger bedre og mer effektive løsninger for jernbanen – både mellom byene
30 på Agder, og til og fra landsdelen. Det skal alltid være mulig å velge miljøvennlige
31 alternativer.

32
33 Venstre mener dette må gjøres for klimaet på Agder:

- 34 • Vestfoldbanen og Sørlandsbanen må kobles sammen for å korte ned togtiden mellom
35 Kristiansand og Oslo til 3 timer.
- 36 • Starte planleggingen av en ny trasé på Sørlandsbanen mellom byene langs kysten fra
37 Gjerstad til Egersund.
- 38 • Arbeide for at lokale stasjoner ikke skal legges ned, slik at miljøvennlige
39 transporttilbud kan benyttes.
- 40 • Satse stort på forbedring av kollektivtransporten mellom byene på Sørlandet, slik at
41 det blir lettere å bo et sted og arbeide et annet.
- 42 • Sikre et godt busstilbud både østover og vestover fra Kjevik.
- 43 • Fase ut fossilt drivstoff av kollektivtransporten innen 2020
- 44 • Lavere pris og økt tilgjengelighet til kollektivtrafikk på Agder. Et månedskort som gir
45 bussreiser i hele Agder skal ha en pris på maksimalt 600 kroner, med halv pris for
46 barn, ungdom, studenter og andre grupper med lav inntekt.
- 47 • Sykkeltrafikk må gis fortrinn i bymiljøer og tettbygde strøk for å gi økt
48 fremkommelighet.

- 1 • Det må foretas en gjennomgang av praksis for hvordan en merker og skilter
- 2 sykkelveger og sykkelfelt for å bedre tydeliggjøre syklistenes plass i trafikken
- 3 • Det må avsettes arealer til sykkelparkeringsplasser i byområder og tettbygde strøk,
- 4 og i tilknytning til kollektivknutepunkt.
- 5 • Det må anlegges gode sykkelparkeringsanlegg på skolene, fortrinnsvis med overbygg
- 6 • Det vurderes hvor det er tjenlig å etablere ladestasjoner for el-sykler .
- 7 • Det må tilrettelegges for tursykling og utarbeides karter over ulike ruter.
- 8 • Støtte etableringer av ladestasjoner og hurtigladestasjoner for elbil.
- 9 • Grønne områder og tilgangen til sjøen i byene må bevares og utvikles.
- 10 •
- 11 i vil ikke ha oljeboring i Skagerrak, og oljevernberedskapen langs Sørlandskysten må
- 12 styrkes ytterligere.
- 13 • Kystsonen og kystkulturen har stor verdi, og må bevares også for fremtiden – ikke
- 14 bygges ytterligere ned. Bevaring krever god og langsiktig arealplanlegging.
- 15 • Utnytte de mulighetene vindkraft gir på land og til havs, der konfliktnivået ved
- 16 naturinngrep ikke blir for store.
- 17 • Arbeide for å utvikle Agder som Norges fremste region når det gjelder
- 18 klimaløsninger, blant annet i en offentlig-privat satsing på teknologiutvikling for
- 19 fornybar energi.
- 20 • Det iverksettes et energiprojekt med mål om 10 prosent reduksjon i
- 21 energiforbruket. Prosjektet skal omfatte videregående skolebygg,
- 22 administrasjonsbygg og andre bygg som fylkeskommunen eier og bruker.
- 23 • Gå inn for at all offentlig virksomhet i Agder-fylkene skal være klimanøytral innen
- 24 2018, med lavest mulig bruk av kjøpte klimavoter.
- 25 • Utarbeide en felles vindkraftplan for Agder.

V

27 **Slipp kreativiteten løs**

28 Et sterkt og robust kulturliv i Agder danner grunnlag for vekst og livskvalitet. Kultur

29 skaper glede, tilhørighet og nye erkjennelser.

30

31 Derfor er det en viktig oppgave å videreutvikle et skapende kulturliv der ulike

32 mennesker kan bidra og oppleve det kulturelle mangfoldet. Et kreativt Agder er et mål i

33 seg selv, og skaper grunnlag for næringsutvikling og gjør regionen attraktiv. Det

34 offentlige skal stimulere til bred kulturell aktivitet og sikre aktørene i kulturlivet frihet

35 og uavhengighet.

36

37 Frivillig sektor er både formidler, samfunnsaktør og en av kulturens viktigste bærere.

38 Venstre vil redusere den statlige detaljstyringen av kultursatsingen og styrke

39 kulturoverføringene slik at det gis grunnlag for mer mangfold og lokal frihet. Venstre vil

40 skape grunnlag for profesjonelle produksjoner av høy kvalitet i de store

41 kulturinstitusjonene våre. Frivillige og profesjonelle miljøer utfyller hverandre og er

42 avhengige av hverandre. Det skal være attraktivt for kunstnere og annen kreativ

43 virksomhet å etablere seg i Agder.

44

45 Venstre mener det er viktig at barn og ungdom har gode muligheter til å skape og

46 organisere sin egen ungdomskultur. Det offentlige må derfor tilrettelegge for de frivillige

47 barne- og ungdoms-organisasjonene gjennom gode og ubyråkratiske støtteordninger. Å

48 gi en god finansiering av barne- og ungdomsorganisasjonene er nødvendig for å gi alle

1 barn og unge en reell mulighet til å delta, og er en anerkjennelse av all den dugnad og
2 frivillig innsats som blir utført i felleskap av barn og voksne.

3

4 Venstre mener dette må gjøres for kulturen på Agder:

- 5 • Øke støtten til barne- og ungdomsorganisasjonene.
- 6 • Styrke den kulturelle grunnmuren i bibliotek, kulturskole, fritidsklubber og den
7 frivillige kulturaktiviteten, som i liten grad har fått være med på kulturløftet det siste
8 tiåret.
- 9 • Prioritere kulturarenaer på lik linje med idrettsarenaer, både med penger,
10 kartlegging og støtteordninger.
- 11 • I samarbeid med det profesjonelle og frivillige kunstnermiljøet i Kilden i
12 Kristiansand, sikre kulturopplevelser på høyt nivå, til en akseptabel pris.
- 13 • Arbeide for etablering av landsdelsscene for folkemusikk i Valle.
- 14 • Styrke kulturinstitusjonene på Agder, fordi faglig sterke miljøer skaper kvalitet.
- 15 • Sørge for høy kulturkompetanse i styrene for kulturinstitusjonene.
- 16 • Styrke kunstnerens rolle som fri og selvstendig næringsdrivende gjennom bedre og
17 enklere forhold for kulturbedrifter og -gründere.
- 18 • Sikre tilgjengeligheten til gode og rimelige arenaer for bredden av kulturlivet, også
19 den uorganiserte.
- 20 • Arbeide for kulturfaglig tilrettelegger- og utviklerkompetanse i alle kommuner
- 21 • Sikre verneverdige bygninger, kulturminner og kulturlandskap.
- 22 • Prioritere bygging og vedlikehold av idrettsanlegg og tilrettelegging for friluftsliv.
- 23 • Innføre redusert eiendomsskatt og rabatterte avgifter for bevaringsverdige og
24 fredede boliger.
- 25 • Satse videre på festivaler og kulturarrangementer som landsdelens varemerke, og gi
26 økt driftsstøtte direkte til arrangementene.
- 27 • Støtte tiltak og organisasjoner som bidrar til bedre folkehelse, blant annet
28 friluftsrådene.
- 29 • Legge til rette for møteplasser på tvers av alder, trosretning, språk og kultur.